

Justitiedepartementet

Kriminalpolitiska enheten

Rådets möte (rättsliga och inrikes frågor) den 27-28 oktober 2011

Dagordningspunkt 21

Rubrik

(möjlig) Europaparlamentets och rådets direktiv om miniminormer för brottsoffers rättigheter samt stöd till och skydd av brottsoffer - riktlinjedebatt

Dokument

Det har ännu inte presenterats något dokument för behandlingen i rådet.

Tidigare dokument

10610/11 DROIPEN 45 JUSTCIV 141 ENFOPOL 165
DATAPROTECT 58 SOC 434 FREMP 59 CODEC 887 + ADD 1 +
ADD 2

Fakta-PM Ju-dep 2010/11:124 Direktiv om miniminormer för
brottsoffers rättigheter

14677/11 DROIPEN 106 JUSTCIV 243 ENFOPOL 322
DATAPROTECT 101 SOC 811 FREMP 87 CODEC 1516

14956/11 DROIPEN 110 JUSTCIV 254 ENFOPOL 331
DATAPROTECT 103 SOC 833 FREMP 91 CODEC 1574

Tidigare behandlad vid samråd med EU-nämnden

Den 8 juni 2011 (information).

**Tidigare behandlad vid överläggning med eller information till
riksdagsutskott**

Justitieutskottet den 7 juni 2011 (information) och den 27 september
2011 (överläggning).

Bakgrund

Cirka 30 miljoner brott polisanmäls i EU varje år. Många brott anmäls dock aldrig. Uppskattningar som kommissionen har gjort pekar på att så många som upp emot 75 miljoner européer de facto utsätts för brott i EU varje år. Därtill kommer de många anhöriga som också påverkas. Det finns tydliga gränsöverskridande aspekter i frågan, t.ex. det stora antalet resor som medför att EU-medborgare utsätts för brott i andra EU-länder än det egna hemlandet.

Kommissionens åtgärds paket är ett steg mot ökat fokus på brottsoffer och deras behov i EU-ländernas rättssystem. Brottsoffer paketet består av tre delar; ett meddelande, ett förslag till direktiv om miniminormer för brottsoffer och ett förslag till förordning om ömsesidigt erkännande av skyddsåtgärder i civilrättsliga förfaranden. Förslaget till direktiv om miniminormer för skydd av brottsoffer ingår i EU:s övergripande mål för ett område för frihet, säkerhet och rättvisa inom unionen och ska ge brottsoffer möjlighet att kunna återopa samma grundläggande rättigheter samt känna förtroende för rättsväsendet inom hela EU.

Sedan 2001 finns ett rambeslut (2001/220/RIF) om brottsoffers ställning i straffrättsliga förfaranden, som innehåller miniminormer. Ett flertal utvärderingar har indikerat att det finns brister när det gäller medlemsstaternas genomförande av rambeslutet och att nivån på brottsoffers rättigheter varierar mycket inom unionen. Kommissionen anser att brottsoffers roll och behov i straffrättsliga förfaranden inte i tillräckligt hög grad har varit föremål för åtgärder. Såväl rådet som Europaparlamentet har dessutom uppmanat kommissionen att vidta åtgärder för att stärka brottsoffers rättigheter i EU. Mot denna bakgrund samt då Lissabonfördraget innehåller en ny rättslig grund, som möjliggör för EU att lagstifta om miniminormer avseende brottsoffers rättigheter, föreslår kommissionen att brottsoffers rättigheter stärks. Det nya brottsofferdirektivet ska ersätta rambeslutet om brottsoffers ställning i straffrättsliga förfaranden. Förslaget presenterades den 18 maj 2011, som en del i åtgärds paketet för att stärka brottsoffers rättigheter i EU.

Vid RIF-rådets möte den 10 juni 2011 antogs även en resolution (färdplan) för att stärka brottsoffers rättigheter i EU. Kommissionens förslag till direktiv om miniminormer för brottsoffer ingår som åtgärd A i färdplanen.

Vid RIF-rådet den 27-28 oktober förväntas en riktlinjedebatt om förslaget till brottsofferdirektiv. Ordförandeskapet har ännu inte presenterat vilka frågor man önskar diskutera.

Rättslig grund och beslutsförfarande

Artikel 82(2) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Direktivet antas i enlighet med det ordinarie lagstiftnings-

förfarandet (artikel 294 EUF-fördraget). Rådet beslutar med kvalificerad majoritet och Europaparlamentet är medbeslutande.

Svensk ståndpunkt

Sverige välkomnar kommissionens åtgärds paket för att stärka brottsoffers rättigheter i EU och den ambition kommissionen har anlagt genom initiativet. Arbetet med att stärka rättigheterna för brottsoffer i EU är en viktig fråga som Sverige har drivit under lång tid. Sverige delar kommissionens bedömning att brottsoffers roll och behov i straffrättsliga förfaranden inte i tillräckligt hög grad har varit föremål för åtgärder, liksom att skillnaderna avseende nivån på brottsoffers rättigheter inom unionen är stora.

Syftet med direktivet är att säkerställa att alla brottsoffer får lämpligt skydd och stöd, kan delta i straffrättsliga förfaranden, får erkännande och behandlas med respekt, känslighet och professionalism, utan någon form av diskriminering, i alla kontakter med myndigheter, brottsofferorganisationer och instanser för reparativ rättvisa.

Sverige välkomnar syftet med direktivet. Det överensstämmer i hög grad med Sveriges ambitioner för brottsoffers rättigheter nationellt och med det som också bör gälla i EU.

Sverige kommer i förhandlingarna verka för att det slutgiltiga direktivet får ett innehåll som ger ett mervärde för presumtiva brottsoffer i EU, samtidigt som viktiga aspekter av det svenska rättssystemet inte påverkas på ett för Sverige icke önskvärt sätt.

Sveriges bedömning i nuläget är att direktivet kan komma att få viss påverkan på svensk lagstiftning. Utgångspunkten är att eventuella sådana konsekvenser, såväl nationella som inom EU, ska finansieras inom befintlig budgetram.

Europaparlamentets inställning

Europaparlamentet har ännu inte yttrat sig över förslaget.

Förslaget

Innehåll

Förslaget omfattar 30 artiklar indelade i sex kapitel. I förslaget finns även 30 beaktandesatser.

I *kapitel 1* finns inledande bestämmelser. Här anges att målet med direktivet är att säkerställa att alla brottsoffer får lämpligt skydd och

stöd, kan delta i straffrättsliga förfaranden, får erkännande och behandlas med respekt, känslighet och professionalism, utan någon form av diskriminering, i alla kontakter med myndigheter, brottsofferorganisationer och instanser för reparativ rättvisa. Vidare tas definitioner upp av ett antal begrepp, bl.a. "brottsoffer". Det bör noteras att brottsoffer inte bara definieras som personer vilka direkt har påverkats av ett brott; även familjemedlemmar till en person som avlidit på grund av brott omfattas.

Bestämmelser om information och stöd finns i *kapitel 2*. I detta kapitel finns artiklar om rätt att få information vid den första kontakten med en behörig myndighet, rätt att få information om det egna ärendet, rätten att förstå och bli förstådd, rätten till tolkning och översättning samt rätt att få hjälp från brottsofferorganisationer.

I *kapitel 3* finns bestämmelser om brottsoffers deltagande i straffrättsliga förfaranden. Det omfattar artiklar avseende rätt till bekräftelse på att polisanmälan har mottagits, rätt att höras, rättigheter i samband med beslut om att inte väcka åtal, rätt till skydd vid medling och annan reparativ rättvisa, rätt till rättshjälp, rätt till kostnadsersättning, rätt att återfå egendom, rätt till beslut om ersättning från förövaren i samband med straffrättsliga förfaranden samt rättigheter för brottsoffer bosatta i en annan EU-medlemsstat.

Bestämmelser om utsatthet och skydd av brottsoffer finns i *kapitel 4*. Det omfattar artiklar avseende rätt till skydd, sårbarhetsidentifiering, förhindrande av kontakt mellan brottsoffer och förövare, rätt till skydd vid förhör i samband med straffrättsliga förfaranden (specifika artiklar finns för sårbara brottsoffer/barn) samt rätt till skydd av den personliga integriteten. En nyhet är att kommissionen har utformat en definition av särskilt sårbara brottsoffer. Kommissionen lyfter fram att alla brottsoffer är i en utsatt position, som kräver känslig och försiktig behandling. Brottsoffer, som identifieras som särskilt sårbara på grund av personliga omständigheter eller brottets art, ska efter en individuell bedömning dock kunna omfattas av specifika åtgärder och hänsyn. Detta för att underlätta för dem att delta i straffrättsliga förfaranden.

I förslaget har en felnumrering skett, eftersom *kapitel 5* saknas.

Allmänna bestämmelser finns i *kapitel 6*, som omfattar artiklar avseende fortbildning av yrkesverksamma, t.ex. poliser, åklagare och domare samt samarbete och samordning av insatser, såväl medlemsstaterna emellan som myndigheter inom varje medlemsstat.

Kapitel 7 innehåller slutbestämmelser med artiklar avseende införlivande och ikraftträdande av direktivet, insamling av information och statistik om direktivets genomförande, ersättande/upphävande av rambeslut 2001/220/RIF samt vilka adressater direktivet riktar sig till.

Gällande svenska regler och förslagets effekter på dessa

Sveriges bedömning är att direktivet kan komma att få viss påverkan på svensk lagstiftning. Det beror dock på den slutgiltiga utformningen av främst definitionerna av brottsoffer i artikel 2 och sårbara brottsoffer i artikel 18, artikel 12 om rätt till rättshjälp, artikel 13 om rätt till kostnadsersättning, liksom artikel 23 om rätt till skydd av den personliga integriteten.

Ekonomiska konsekvenser

Utgångspunkten är att eventuella ekonomiska konsekvenser, såväl nationella som inom EU, ska finansieras inom befintlig budgetram.